

Kšicová, Danuše

Hluboce pravdivá výpověď

Slavica litteraria. 2015, vol. 18, iss. 1, pp. 208-209

ISSN 1212-1509 (print); ISSN 2336-4491 (online)

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/134471>

Access Date: 17. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

shrnující základní termíny jako areál, žánrová typologie, genealogie, zónové komplexy, světová literatura apod. Význam Pospíšilových reflexí vidím i v tom, že důsledně obhajují brněnský koncept areálových studií, tj. prostřednictvím studia jazyka a textů nově vymezují žánrové podloží literatury jako možný průsečík vnějšího (prostorového) a vnitřního (poetologického) okruhu.

Miloš Zelenka

HLUBOCE PRAVDIVÁ VÝPOVĚĎ

Ivan Dorovský: *S domovem v srdci*. Brno: Masarykova univerzita, 2014. 215 s. ISBN 978-80-210-6867-4.

Významný český, ale i makedonský literární vědec Ivan Dorovský se na něláhání řady přátel, ale nepochybně i z hlubokého vnitřního přesvědčení odhodlal k napsání svých pamětí. Málokdo z našich spoluobčanů má za sebou tak složité peripetie svého dětství a raného mládí, poznamenané prvním krutým poválečným konfliktem, k němuž došlo v Řecku vzhledem k měnící se mezinárodní situaci bezprostředně po skončení druhé světové války v letech 1946–1949. Občanská válka, kterou autor právem pokládá za nesmyslnou a zbytečnou, skončila po porážce povstalců mohutným exodem dětí i dospělých, jimž hrozila fyzická likvidace, do Jugoslávie, Bulharska, Rumunska, Maďarska, Československa a Polska, což ještě více zostřilo napětí mezi Východem a Západem. Autor prostudoval rozsáhlou zahraniční i domácí literaturu, kterou podrobuje kritice na základě svých osobních zkušeností a rozsáhlého srovnávacího studia. Největší pozornost věnuje přílivu běženců do Československa, jejichž přesný počet včetně časového harmonogramu uvádí v úvodní studii a v obecnější rovině shrnuje v ruském a anglickém resumé. Vzhledem k tomu, že po odsunu Němců zůstala volná ubytovací kapacita především v pohraničních oblastech, byli bývalí řečtí obyvatelé umístěováni podobně jako volyňští Češi především do těchto lokalit.

Vlastní vzpomínky autor člení na dvě části – řeckou a československou. Kruté dětství, jež je tématem první části memoárů, čtenáře zavádí do rodné autorovy vesnice Čuka, kde se chlapec snaží nahradit nejen otce, pracujícího po celá léta kdesi v Austrálii, ale i ostatní mladé muže, postupně odcházející k partyzánům. Takové epizody, jako orání ve věku jedenácti let či úspěšný zápas s vlky jakoby záměrně připravovaly chlapce na kalvárii cesty dětí za záchranou do zemí, jež nabídly řeckým běžencům svůj azyl. Ivan se tak posléze dostal až do internačního tábora v Brně a následného dětského domova v Klokočově, zatímco o své matce a ostatních příbuzných se dozvěděl až mnohem později, poté, co se v Gottwaldově vyučil strojním zámečnickem a co se mu jako dobrému studentovi dostalo možnosti přejít na gymnázium. Kdo pamatuje tem-

nou dobu první poloviny 50. let, kdy byla země hermeticky uzavřena, čte jeho líčení cesty do Budapešti a vzdálené obce Ivancze s napětím a překvapením, že se to tomu chlapci ze zapadlé vísky nedaleko albánských hranic vůbec podařilo.

Vzpomínky Ivana Dorovského na to, za jak obtížných okolností chodil z Klokočova do školy ve Vítkově, jakým zážitkem byl pro něho letní tábor v Chotěboři, jak se jeho maminka v třiapadesáti letech naučila v Maďarsku číst a psát, jak odmítl odjet za otcem do Austrálie s poukazem na to, že chce raději studovat v Československu, které mu to svojí podporou umožnilo – to vše vypovídá i o tom, jak velkého úsilí bylo třeba, aby se z venkovského chlapce, který neznal ani přesné datum svého narození, stal vysokoškolský profesor a makedonský akademik. A to ani nemluví o tom, jak bravurně zvládl češtinu, jež se stala jeho druhým rodným jazykem, v němž je schopen oboustranně překládat a psát vlastní poezii.

Čtenář však v jeho prostě a nenuceně napsaných memoárech nalezne i mnoho etnografických a etnologických informací z doby, kdy byly ještě součástí běžného života lidové svatby, trvající nejméně týden, a kdy se rodilo ve stoje, ruce pevně opřené o dvě tyče. Teprve když bylo dítě bezpečně zabalené v prostěradle, mohla matka ulehnout na připravený slavník. Na venkově, kde doktora nikdy ani neviděli a vlak spatřili až tehdy, když je měl odvézt daleko za hranice vlastní země, bylo všechno přirozené. Děti poznaly vše v přírodě, takže je nic nepřekvapovalo ani u lidí. Z dalekého domova si však odnášely vzájemnou lásku, věrnost a smysl pro rodinnou soudržnost. Proto ani pisatelí vzpomínek nebylo zatěžko žít ve společné domácnosti s rodiči své ženy, u níž našel svůj ztracený domov. Jeho vlastní rodiče se po dvaceti letech odloučení sešli v Austrálii. Se starším bratrem partyzánem se setkal po čtyřiaadvaceti letech r. 1970 v Brně, jak to vše dokládá fotografická příloha.

Čtenáři se postupně dozvídají řadu důležitých informací o politických podmínkách repatriace, o peněžité podpoře, kterou studující dostávali od československé vlády či o mezinárodní komunistické spolupráci. Pisatel informuje rovněž o způsobu výuky, kdy žáci byli zařazováni do českých škol až poté, co zvládli výuku v řečtině, a posléze i v češtině natolik, aby byli schopni si novou látku osvojovat spolu s českými dětmi. Svoje složité životní peripetie autor dovádí až do počátku svého působení na brněnské univerzitě, kde podává i výstižné charakteristiky svých učitelů a následných kolegů.

Kniha však zasahuje i do roviny obecnější, protože přináší osobně prožitou zkušenost exulanta a jeho pojetí hodnot, které si každý uvědomuje v cizím prostředí mnohem markantněji než doma, zvláště když je prožívá v dětském věku. Pod pojmem domov v srdci tak lze chápat nejen vzpomínku na dětství ve vesničce, již válečné události zcela setřely se zemského povrchu, ale i nově získaný domov v zemi, kam kdysi pisatel přišel jako chlapec. Protože domov se jmenuje láska.

Danuše Kšicová